

บทที่ ๔

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว

ในการศึกษาว่าปัจจัยใดจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อสตรีที่มีความรู้และใช้การวางแผนครอบครัว ได้ใช้วิธีการทางสถิติที่เรียกว่า Multiple Regression Analysis เนื่องจากว่าระดับของตัวแปรตามไม่ใช่ Interval scale และมีรายการ ๓ รายการ ถ้านำมาใช้ในการวิเคราะห์โดยใช้ Regression จำเป็นต้องทำให้ตัวแปรตามมีเพียงสองรายการเท่านั้น โดยใช้วิธีวิเคราะห์ที่เรียกว่า Dummy Variables โดยแยกออกเป็น ๒ รายการดังต่อไปนี้ สตรีที่ทราบและใช้การวางแผนครอบครัว มีค่า = ๑ และสตรีที่ทราบแต่ไม่ใช้การวางแผนครอบครัว มีค่า = ๐ (สำหรับสตรีที่ไม่ทราบและไม่ใช้การวางแผนครอบครัว จะไม่นำมาคิดคำนวณในบทนี้) เพื่อจะได้พิจารณาว่าในบรรดาตัวแปรอิสระหลาย ๆ ตัว ตัวแปรใดจะมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการที่สตรีที่มีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัวและจะได้เปรียบเทียบระหว่างตัวแปรอิสระที่เหมือน ๆ กันของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิมว่าจะมีผลต่อสตรีที่มีความรู้และใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัวแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาในที่นี้มีทั้งหมด ๔ ตัวแปรจาก ๑๓ ตัวแปร ซึ่งถูกเลือกมาโดยมีเงื่อนไข ๒ ประการคือ

- ๑) เลือกตัวแปรจากค่าทางสถิติ โดยการหาค่า Matrix Correlation นำเฉพาะตัวแปรอิสระที่มีค่าความสัมพันธ์กับตัวแปรตามสูง
 - ๒) เลือกตัวแปรโดยการอิงทฤษฎี หรือผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่คาดว่าน่าจะมีผลต่อการใช้และไม่ใช้การวางแผนครอบครัว
- ดังนั้นจะได้ตัวแปรอิสระดังต่อไปนี้

- ๑) อายุของสตรี
- ๒) ระยะเวลาสมรส
- ๓) จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่
- ๔) โครงสร้างของครอบครัว
- ๕) การศึกษาของสามี

- ๖) อาชีพของสามี
- ๗) รายได้ของครอบครัว
- ๘) จำนวนบุตรในอุตมคติ
- ๙) ความต้องการบุตรเพิ่ม

จากการพิจารณาตารางที่ ๓๒ พบว่า ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง ๔ ตัวแปรของกลุ่มสตรีไทยพุทธ ตัวแปรอิสระที่เกี่ยวกับความต้องการบุตรเพิ่มมีผลต่อสตรีที่มีความรู้และการใช้การวางแผนครอบครัวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ รายได้และอายุของสตรี โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยที่ปรับแล้ว (Standardized Coefficient Regression) แทนด้วยค่า Beta (β) = ๐.๓๑๘๖๙, ๐.๑๔๐๑๖ และ ๐.๑๑๘๖๔ ตามลำดับ ค่า R^2 ของตัวแปรอิสระทั้ง ๓ ตัวจะเพิ่มขึ้นจาก ๐.๐๔๓๓๙ เป็น ๐.๐๕๔๗๙ และ ๐.๐๗๒๘๕ หมายความว่า ตัวแปรอิสระ ๓ ตัวนี้สามารถอธิบายถึงสตรีที่มีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัวได้ถึงร้อยละ ๗ และเมื่อพิจารณาค่า R^2 ของตัวแปรทั้งหมด ๔ ตัวแปร พบว่า มีค่า = ๐.๐๘๓๓๓ แสดงว่า ในบรรดาตัวแปรทั้งหมด ๔ ตัวแปร สามารถจะอธิบายถึงสตรีที่มีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัวของสตรีไทยพุทธได้เพียงร้อยละ ๘ เท่านั้น ดังนั้นตัวแปรที่นอกเหนือจากตัวแปร ๓ ตัวที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญแล้ว จึงไม่มีบทบาทต่อการเลือกวิธีที่ใช้เนื่องจากค่า R^2 เพิ่มน้อยมากจนเกือบเท่ากันทุกตัว และสามารถจะอธิบายการใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัวเพียงร้อยละ ๑ เท่านั้น และตัวแปรที่เกี่ยวกับระยะเวลาสมรสไม่มีอิทธิพลต่อสตรีที่มีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัว

สำหรับสตรีไทยมุสลิม พบว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มีอิทธิพลต่อการที่สตรีที่มีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัวมากที่สุด รองลงมาคืออาชีพของสามี และจำนวนบุตรในอุตมคติ ซึ่งค่า β = ๐.๒๑๙๐๔, ๐.๑๙๓๔๔, ๐.๑๕๖๗๑ และตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลเท่า ๆ กันอีก ๒ ตัวแปร คือ ความต้องการบุตรเพิ่ม และระยะเวลาสมรส ซึ่งค่า β = ๐.๑๖๖๕๔ และ ๐.๑๐๙๒๔ เมื่อพิจารณาตัวแปร ๓ ตัวแรกที่กล่าวมา R^2 จะเพิ่มขึ้นจนถึง ๐.๑๐๔๕๓ หมายความว่าภายในตัวแปร ๔ ตัว ตัวแปร ๓ ตัวนี้เป็นตัวกำหนดที่สำคัญ อธิบายได้ถึงร้อยละ ๑๐ ในขณะที่ค่า R^2 ของตัวแปรทั้งหมด ๔ ตัวเท่ากับ ๐.๑๑๔๗๑ แสดงว่า ตัวแปรที่เหลือ ๒ ตัว

อธิบายได้เพียงร้อยละ ๒ เท่านั้น ดังนั้นตัวแปรเหล่านี้ จึงไม่ค่อยมีบทบาทต่อสตรีที่มีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัวและตัวแปรอิสระที่ไม่มีอิทธิพลเลย คือการศึกษาของสามี

ในการศึกษาคั้งนี้จะพบว่า การอธิบายถึงตัวแปรอิสระทั้งหมดว่าจะมีผลต่อการที่สตรีมีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัวของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิมนั้นมีความเป็นไปได้ต่ำมาก เพราะค่าของ R^2 ที่ได้ค่อนข้างต่ำมาก เพราะความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้ง ๔ ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันน้อยมากกับตัวแปรตาม ความสัมพันธ์นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากว่าอัตราการใช้การวางแผนครอบครัวของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมาทั้งๆที่ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไม่เปลี่ยนแปลงประชากรส่วนใหญ่ยังคงมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมตามเดิม เพียงแต่มีการรณรงค์โฆษณาและให้บริการด้านการวางแผนครอบครัวของโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวทั้งของเอกชนและรัฐบาล ซึ่งทำให้ประชากรที่มีทัศนคติเกี่ยวกับขนาดของครอบครัวเล็กลง และมีการยอมรับการวางแผนครอบครัวมากขึ้น ดังนั้นจึงทำให้อัตราการใช้การวางแผนครอบครัวสูงขึ้น โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเลย และวิธีการที่ใช้ในการวางแผนครอบครัวของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิมที่นิยมกันแพร่หลายมากที่สุด คือวิธีที่มีประสิทธิภาพต่ำ โดยเฉพาะวิธีหลั่งนอกช่องคลอด ซึ่งก็คงเป็นประเพณีอย่างหนึ่งที่สั่งสอนและใช้กันมาเป็นเวลานานแล้ว ดังนั้นจึงอาจจะหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามได้ยาก เพราะว่าภายในตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่แตกต่างกันไม่ทำให้สตรีที่มีความรู้และใช้การวางแผนครอบครัวแตกต่างกัน ซึ่งมีผลทำให้ค่าของ R^2 ต่ำ

เมื่อพิจารณาถึงตัวแปรอิสระตัว เดียวกันว่าจะมีอิทธิพลต่อสตรีที่มีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัวมากน้อยเพียงใดในสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม พบว่า มีตัวแปรอิสระ ๒ ตัวแปร เท่านั้นที่แต่ละตัวแปรีค่าแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดระหว่างสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม คือ ความต้องการบุตรเพิ่มของสตรีไทยพุทธมีอิทธิพลต่อสตรีที่มีความรู้และการใช้การวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีไทยมุสลิม โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ที่ยังไม่ได้ปรับ (b) เท่ากับ -๐.๓๐๘๑๘ และ -๐.๑๐๑๖๔ ตามลำดับ ในขณะที่อาชีพของสามีสตรีไทยมุสลิมมีอิทธิพลมากกว่าสตรีไทยพุทธ เพราะค่า b = ๐.๒๑๐๓๓ และ ๐.๐๐๗๔๗ ตามลำดับ สำหรับตัวแปรอิสระอื่น ๆ นั้น ค่าของ b ใกล้ เคียงกันมาก ยกเว้นการศึกษาของสตรีไทยพุทธมีอิทธิพลต่อความรู้และการใช้การวางแผนครอบครัวในขณะที่การศึกษาของสามีสตรีไทยมุสลิม ไม่มีอิทธิพลเลย

ตารางที่ ๓๖ ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอย* ของสตรีที่มีความรู้แล้วใช้หรือไม่ใช้การวางแผน
ครอบครัวของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
- ค่าสัมประสิทธิ์ที่ปรับแล้ว (a)		
ความต้องการบุตรเพิ่ม	๐.๓๑๘๒๔	๐.๑๖๕๕๔
รายได้	๐.๑๔๐๑๖	๐.๐๕๔๑๗
อายุของสตรี	๐.๑๑๘๒๔	-
จำนวนบุตรในอุดมคติ	๐.๐๙๘๘๕	๐.๑๕๖๗๑
จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่	๐.๐๗๘๒๘	๐.๒๑๙๐๔
โครงสร้างของครอบครัว	๐.๐๔๓๓๗	๐.๐๔๗๗๘
การศึกษาของสามี	๐.๐๓๒๐๔	๐.๐๐๖๘๗
ระยะเวลาสมรส	๐.๐๓๑๘๘	๐.๑๐๙๒๔
อาชีพหลักของสามี	๐.๐๐๗๑๗	๐.๑๙๓๕๔
- ค่าสัมประสิทธิ์ที่ยังไม่ได้ปรับ (b)		
ความต้องการบุตรเพิ่ม	๐.๓๐๘๑๙	๐.๑๐๑๖๔
รายได้	๐.๐๕๔๐๕	๐.๐๑๖๑๑
อายุของสตรี	๐.๐๐๖๒๒	-
จำนวนบุตรในอุดมคติ	๐.๐๕๖๓๗	๐.๐๖๙๙๓
จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่	๐.๐๒๐๐๑	๐.๐๔๗๘๑
โครงสร้างของครอบครัว	๐.๐๔๔๔๔	๐.๐๔๑๙๓
การศึกษาของสามี	๐.๓๑๘๗๑	๐.๐๐๖๘๐
ระยะเวลาสมรส	๐.๐๐๑๗๕	๐.๐๐๕๓๓
อาชีพหลักของสามี	๐.๐๐๓๕๗	๐.๒๑๐๓๓
Constant	๐.๒๑๕๐๘	๐.๕๒๘๒๗
R ²	๐.๐๘๓๓๓	๐.๑๑๔๗๑

*ค่าของสัมประสิทธิ์ทุกตัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการพิจารณาว่าสตรีที่มีความรู้และใช้การวางแผนครอบครัวได้ใช้วิธีประสิทธิภาพสูงหรือวิธีที่มีประสิทธิภาพต่ำนั้นมีตัวแปรใดเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อวิธีที่ใช้ จากตารางที่ ๓๓ พบว่า ในกลุ่มสตรีไทยพุทธ ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีที่มีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำที่สำคัญมากที่สุดมีถึง ๓ ตัวแปรด้วยกันคือ อาชีพของสามี, ระยะเวลาสมรส และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ ซึ่งมีค่า $\beta = 0.2349, 0.2339$ และ -0.2334 รองลงมาคืออายุของสตรี ซึ่งมีผลต่อการเลือกวิธีที่ใช้โดยมีค่า $\beta = 0.1836$ โดยที่ค่าของ R^2 จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จาก 0.0564 เป็น $0.1897, 0.1964$ และ 0.1867 จะเห็นได้ว่าตัวแปรทั้ง ๔ ตัวมีบทบาทต่อการเลือกวิธีที่ใช้มาก โดยสามารถจะอธิบายได้ถึงร้อยละ ๑๘ ซึ่งเมื่อพิจารณาค่า R^2 ของตัวแปรทั้งหมด ๔ ตัว ค่า $R^2 = 0.1836$ ซึ่งหมายความว่า ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง ๔ ตัว สามารถจะอธิบายความผันแปรของสตรีในการเลือกใช้วิธีประสิทธิภาพสูงหรือประสิทธิภาพต่ำได้ร้อยละ ๑๘ แสดงว่าตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก ๔ ตัวที่กล่าวมาแล้ว ไม่มีบทบาทต่อการเลือกวิธีที่ใช้เลย

สำหรับสตรีไทยมุสลิม พบว่า ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมด ๔ ตัวแปร อายุของสตรีมีผลต่อการเลือกใช้วิธีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำมากที่สุด รองลงมาคือรายได้ของครอบครัว โดยมีค่า $\beta = 0.2339$ และ 0.2444 เมื่อพิจารณาค่าของ R^2 ของตัวแปรทั้งสอง พบว่า R^2 จะเพิ่มขึ้นจาก 0.0544 เป็น 0.1836 ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้ง ๒ ตัวนี้ สามารถจะอธิบายได้ถึงการศึกษาที่สตรีที่มีความรู้แล้ว เลือกใช้วิธีประสิทธิภาพสูงหรือประสิทธิภาพต่ำได้ร้อยละ ๑๖ ในขณะที่ถ้าพิจารณาตัวแปรอิสระทั้งหมด ๔ ตัว ค่า $R^2 = 0.1836$ ซึ่งอธิบายการเลือกวิธีที่ใช้ได้ร้อยละ ๑๗ แสดงว่าตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่เหลือ ๗ ตัว ไม่ทำให้ค่าของ R^2 เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงน้อยมาก แสดงว่า ตัวแปรอิสระนั้นไม่มีบทบาทต่อการเลือกวิธีที่ใช้เลย

เมื่อพิจารณาถึงตัวแปรอิสระที่เหมือนกันของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม เพื่อเปรียบเทียบว่าตัวแปรใดจะมีอิทธิพลมากกว่ากัน พบว่า มีตัวแปรอิสระที่สำคัญคืออาชีพของสามีไทยพุทธ มีอิทธิพลหรือบทบาทต่อการที่สตรีมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวแล้วใช้วิธีที่มีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำมากกว่าสตรีไทยมุสลิมอย่างเห็นได้ชัด คือ ค่า $b = 0.2604$ และ 0.0844 นอกจากนี้ก็ยังมีตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ที่มีอิทธิพลต่อการใช้วิธีที่มีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำของสตรีไทยพุทธมากกว่าสตรีไทยมุสลิม โดยที่ค่า $b = 0.0644$ และ 0.0027 สำหรับตัวแปรอิสระอื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๓๓ ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของสตรีที่มีความรู้และเลือกใช้ชีวิตประสิทธิภาพสูง
หรือประสิทธิภาพต่ำของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
- <u>ค่าสัมประสิทธิ์ที่ปรับแล้ว (β)</u>		
ระยะเวลาสมรส	๐.๒๓๓๙๑	-๐.๐๕๗๓๘
อาชีพหลักของสามี	๐.๒๓๙๙๑	๐.๐๘๙๕๖
จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่	-๐.๒๓๑๓๔	๐.๐๑๔๔๕
อายุของสตรี	๐.๑๙๓๕๖	๐.๒๙๓๑๕
จำนวนบุตรในอุมมคติ	๐.๐๕๖๐๒	-๐.๐๒๖๓๓
รายได้	๐.๐๓๗๒๐	-๐.๒๔๔๔๔
โครงสร้างของครอบครัว	-๐.๐๒๕๘๙	๐.๐๕๑๕๑
ความต้องการบุตรเพิ่ม	๐.๐๓๔๓๓	-๐.๐๓๖๔๔
- <u>ค่าสัมประสิทธิ์ที่ยังไม่ได้ปรับ (b)</u>		
ระยะเวลาสมรส	๐.๐๑๓๕๒	-๐.๐๐๓๑๐
อาชีพหลักของสามี	๐.๒๔๖๐๙	๐.๐๘๑๔๔
จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่	-๐.๐๖๔๘๕	-๐.๐๐๒๙๗
อายุของสตรี	๐.๐๑๐๕๙	๐.๐๑๒๖๔
รายได้	๐.๐๑๓๖๑	๐.๖๑๕๙๔
โครงสร้างของครอบครัว	๐.๐๒๖๗๕	๐.๐๕๖๐๑
ความต้องการบุตรเพิ่ม	๐.๐๓๔๙๗	-๐.๐๓๒๕๕
Constant	๐.๐๐๖๙๓	๐.๖๑๕๙๔
R^2	๐.๑๙๒๗๒	๐.๑๖๙๕๙